

11.

DEČIJI

BRAKOVI

1. UVOD	201
2. AKTIVNOST 72	201-202
3. AKTIVNOST 73	202
4. AKTIVNOST 74	203

- DEČIJI BRAKOVI

UVOD

Dečiji brakovi su prisutni među opštom populacijom u Srbiji, često među siromašnjim stanovništvom i u ruralnim predelima. Ova praksa je međutim veoma zastupljena u romskim zajednicama, gde se, na osnovu podataka iz UNICEF-ovog MICS istraživanja, više od polovine devojčica udaje pre navršene 18. godine života.

Rani, ugovoreni, prislini i dečji brakovi predstavljaju grubo kršenje prava deteta. Oni ugrožavaju psihofizičko zdravlje devojčica i izlaže ih riziku od seksualnog nasilja, nasilja u porodici, trgovini ljudima. Ova praksa uvek dovodi do ranog napuštanja školovanja, a kasnije kao žene one su izložene siromaštву i ekonomskoj zavisnosti čime ostaju u začaranom krugu siromaštva i nasilja.

Kao primer funkcionsanja socijalnih normi u romskoj zajednici može se navesti patrilokalnost, odnosno precutni običaj da se žena nakon udaje obavezno seli u kuću i porodicu svog muža. Ovo pravilo je potpuno podrazumevano i neproblematizovano u romskim zajednicama i predstavlja praksu koju niko ne dovodi u pitanje.

Posledica neupitnog poštovanja ovog običaja ogleda se u direktnoj zavisnosti žene od svog muža i njegove porodice, kako u prihvatanju njihovih pravila, tako i u pogledu česte ekonomske obespravljenosti i niskog statusa u novom okruženju. Ova neformalna praksa strukturno određuje podređen položaj žena u romskim zajednicama, a njena neupitnost jasno ukazuje na kompleksnost procesa promene kulturnih modela kada su u pitanju dečiji brakovi.

U nastavku, implementirajući nekoliko aktivnosti u radioničarskom radu sa mladim dečacima i devojčicama, izdvojićemo osnovne faktore rizika i preduslove da uopšte dođe do ranog/prilognog braka, kao i preventivne mere koje treba preduzeti na individualnom nivou i nivou zajednice.

AKTIVNOST 72

UPOZNAVANJE

TRAJANJE: 30 minuta

MATERIJAL: Kartice, hemijske i grafitne olovke, flip čart i papir

PRIPREMA:

- Nabavite živopisne slike iz magazina; isecite svaku sliku na šest delova i savijte ih pre sesije. Stavite delove slike u neku kuglu ili kutiju.
- Nabavite flip čart i postavite ga u centru prostorije

CILJEVI:

Ova aktivnost pomaže učesnicima da se predstave i identifikuju svoje nade (ili očekivanja) i ustručavanja (ili zabrinutosti i neugodnosti) u pogledu radionice. Aktivnost dozvoljava facilitatorima da identifikuju dodatna očekivanja koja imaju učesnici i da se pozabave brigama u pogledu tema i sadržaja radionice.

Do kraja ove aktivnosti, učesnici će biti sposobni:

- Da se predstave;
- Da izraze svoje nade i ustručavanja u pogledu radionice.

UPUTSTVA

Uvedite aktivnost kao mogućnost da diskutujete o tome šta se ljudi nadaju da će dobiti od radionice ili dnevnih sesija i koje zabrinutosti ili neugodnosti oni mogu da osećaju u pogledu radionice i problema o kojima će se diskutovati.

- Nabavite živopisne slike iz magazina; isecite svaku sliku na šest delova i savijte ih pre sesije. Stavite delove slike u neku kuglu ili kutiju.
- Podelite učesnike u grupe. Svaka grupa treba da ima jednak broj učesnika/ca.
- Trebaće vam onoliki broj slika koliko imate grupa, i svaka od njih treba da bude isečena na onoliko delova koliko je ljudi u grupi. 5 grupa – 5 slika; troje ljudi u grupi – tri dela svake slike, tako da oni mogu da sklope sliku
- Pitajte učesnike/ce da izaberu deo slike iz postavljene kugle/kutije.

- Svako od njih treba da pogleda deo koji su izvukli i da nađu preostale delove slike, odnosno učesnike/ce koji poseduju te delove i sastave celu sliku zajedno.
- Kada oforme grupu na osnovu slika, treba da postave sliku na flip čartu i prilikom sastavljanja slike, svako od njih treba da se predstavi članovima svoje grupe, ali, i ostalim učesnicima/cama.

AKTIVNOST 73

DEČIJI BRAKOVİ

TRAJANJE: 60 minuta

MATERIJAL: Prezentacija

PRIPREMA:

Izabrati i pripremiti odgovarajući okidač. Za prvi deo aktivnosti, pripremiti pitanja koja će otvoriti diskusiju među učesnicima. Fotokopirajte pisani materijal, po potrebi. Okidači mogu biti različiti. U zavisnosti od strukture grupe učesnika/ca, izabratice okidač koji će ih navesti na dijalog. Okidač može imati različite oblike, kao što su priča, slika, skeč, poema, pesma, film, klip ili druga kratka forma. Okidači su najefektivniji kada su značajni za specifične situacije i živote učesnika. Možete izabrati drugi materijal koji može da posluži kao okidač, kao što su članci iz lokalnih novina ili časopisa, film ili televizijski klip ili lično svedočenje. Okidač je kratka, jednostavna prezentacija problema sa kojim se suočava grupa. Trebalо bi da predstavlja samo jedan glavni problem u određenom trenutku i ne treba da uključuje rešenja. Okidač je osmišljen da izazove identifikaciju i povezanost grupe sa problemom i izazove diskusiju. Izabrati i pripremiti odgovarajući metod dijaloga. Pregledajte okidač i metod dijaloga unapred kako biste se upoznali sa njima i sastavili ostala pitanja koja biste možda želeti da postavite.

VOĐENJE DISKUSIJE

U ovoj aktivnosti „okidač“ (priča, skeč ili druga kratka forma) se koristi da dočara ključni problem u vezi sa dečijim brakovima i da podstakne diskusiju o važnim pitanjima i delovanjima koja su potrebna. Postoje mogućnosti za različite metode dijaloga koje sve uključuju pronicljiva pitanja koja vode učesnike kroz diskusiju koja ide od analize problema do delovanja. Neki primeri „okidača“ su uključeni, ali ostali koji su više lokalni ili koji su važniji mogu da ih zamene.

CILJEVI

Do kraja ove aktivnosti, učesnici će biti sposobni da:

- Analiziraju i diskutuju o merama koje treba preduzeti u pogledu problema koji utiče na njih i njihovo okruženje;
- Pokažu saosećanje prema pojedincima i situacijama koje je dočarao okidač;
- Izraze mišljenja i tačke gledišta koji su u vezi sa ranim brakova.

UPUTSTVA

1. Predstavite aktivnost:

1. Provešćemo malo vremena u razgovoru o dečijim brakovima, razlozima koji dovode to toga i kako prevenirati te situacije. Želeti bismo da koristimo ovu diskusiju kao sredstvo detaljne analize problema i utvrđivanja toga što je potrebno da se osigura pravno na izbor svake osobe da u svoje ime donosi odluke i stupa u brak.
2. Podelite ili predstavite „okidač“. Kad god je to moguće, neka učesnici naglas pročitaju ili odglume „okidač“ pred celom grupom.
3. Tražite i raspravljajte o otvorenim pitanjima, komentarima ili nedoumnicama sa učesnicima. Zahvalite grupi na učešću.

AKTIVNOST 74

ISTRAŽIVANJE RODA I UTICAJ NA RANE BRAKOVE

TRAJANJE: 180 minuta

MATERIJAL: Flip čart, markeri, prezentacija i grupni rad

PRIPREMA:

Neophodno je istražiti termin roda i upoznati se sa tom oblašću kako bi mogli sa određenom dozom samopouzdanja da prezentujete grupi. Unapred pripremiti prezentaciju. Neophodno je pripremiti i aktivnost zagrevanja, pre nego što se krene na samu prezentaciju. Napraviti kopije potrebnog materijala za sve učesnike/ce.

Za sve učesnike/ce neophodno je da shvate razumevanje roda i rodne ravnopravnosti., kada su u pitanju rani/prisilni brakovi. Takođe, u okviru ove aktivnosti će se istražiti kako uključiti dečake i muškarce u borbu protiv dečijih brakova, kao važne saveznike.

UVOD

Šta je to rod?

Pitajte celu grupu da kažu, šta im prvo padne na pamet kada čuju reč „pol“. Vi kao treneri, trebalo bi da napišete sve što učesnici kažu na flip čartu. Aktivnost neka traje 5 minuta.

Zatim, zamolite učesnike da se okrenu osobi koja sedi sa njihove desne strane i da budu par. Zamolite svakog para da razgovara 10 minuta o svom najranijem sećanju kada su shvatili da su dečak ili devojčica ili kada su shvatili razliku između polova i kako su se zbog toga osećali. Svi parovi treba da zabeleže svoje rasprave na parčetu papira. Svaki par će zatim ukratko podeliti šire iskustvo svog partnera/ke.

PREZENTACIJA TRENERA:

Kada se bavite temom dečijih brakova, veoma je važno da učesnici objasnite kako rodne norme učestvuju u održavanju prakse dečijih brakova. Treba da im napomenete da rod nije isto što i pol.

Kada se očekuje od dečaka ili devojčica da se ponašaju na određeni način, samo zato što se identifikuju kao dečaci odnosno devojčice, onda se kaže da pratimo „rodne norme“. Različite kulture mogu da imaju različite rodne norme ili različite načine ponašanja koje se očekuju od žene odnosno muškaraca. Ove norme se takođe zovu i rodne uloge. Rod se odnosi i na ekonomske, društvene i kulturne atribute i prilike povezane sa onim što društvo nudi ženama odnosno muškarcu. Ovo naučeno ponašanje je ono što čini rodni identitet, i određuje rodne uloge i odgovornosti.

DISKUSIJA U GRUPI

Podelite učesnike u dve grupe: jedna grupa neka bude u jednom delu prostorije, druga grupa u drugom delu prostorije. Pitajte ih da diskutuju o njihovom iskustvu sa rodnom neravnopravnosću i primerima ranih brakova u njihovom okruženju, u različitom kontekstu (individualni, porodični, društveni i kontekst zajednice). Dajte svakoj grupi po 10 minuta za diskusiju. Svaka grupa treba da izabere svog predstavnika/cu i predstaviti ono o čemu je svaka grupa diskutovala. Trener će prilikom prezentovanja svake grupe, voditi diskusiju i postavljati pitanja o primerima koje oni budu navodili i voditi grupe kroz dijalog, kako bi uvideli ispravnost odnosno neispravnost određenog ponašanja, delovanja kao i posledica tog ponašanja.